A mandulaligetekben megfigyelt madárfajok
faunisztikai összegzése

F A J	tartózkodás jellege	előfordulás gyakorisága	a faj állomány-változásának iránya 1985-1990 között
vadgerle	tp	x	o
zöld küllő	tp	x	o
nagy fakopáncs	tp	x	-
balkáni "	f	xxx	+
kis "	tp	x	o
sárgarigó	tp	xx	o
széncinege	f	xxx	+
kék cinege	tp	xx	o
őszapó	tp	x	o
csuszka	tp	xx	o
énekes rigó	f	x	-
fekete rigó	f	xxx	+
kerti rozsdafarkú	tp	x	o
házi "	tp	xx	+
vörösbegy	tp	x	o
kerti geze	tp	x	o
barátkaposzáta	tp	x	o
kis poszáta	f	x	o
csilpcsalp-füzike	tp	x	o
szürke légykapó	tp	xx	o
tövisszúró gébics	f	xx	-
seregély	tp	xxx	o
házi veréb	tp	xx	o
mezei veréb	tp	xx	o
zöldike	f	xx	o
tengelic	f	xxx	o
kenderike	tp	xx	+
csicsőrke	tp	xx	+
erdei pinty	f	xx	o

f: fészkelő; tp: csak táplálkozó; x: alkalmi;
xx: rendszeres; xxx: gyakori; o: nincs lényeges állományváltozás;
+: növekvő; -: csökkenő állomány

MOLNÁR ANTAL

Bagota-puszta madárvilága 1988-89-ben

Bagota-puszta a Hortobágyi Nemzeti Park északi részén, a görbeházi és a hajdúböszörményi községhatár két oldalán terül el, Hajdúböszörménytől mintegy 19 km-re. A területre a kisebb-nagyobb mezővédő erdősávokkal tarkított, csatornákkal erősen szabdalt, szikes puszta képe jellemző. Nagyobb erdősáv a Hortobágy-folyó mentén húzódik, ennek állománya viszonylag kevert (tölgy, kőris, nyár, akác, keskenylevelű ezüstfa, stb.) A területen izolátumként foglal helyet a Bagota községtől északra lévő Bagotai-erdő. Ez még további kutatásra szorul, ezért a tanulmányban nem is kap helyet.

Kutatóterületünk határai: északról a 35-ös főútvonal, keleten és délen a Hortobágy-folyó, nyugaton a Bágy-Szandlik csatorna. Vizsgálati időintervallum: 1988 március- 1989 december (a megfigyeléseket igyekeztünk havonta legalább egyszer elvégezni. Megfigyelők: Molnár Antal és Attila).

A megfigyelt madárfajok faunisztikai adatai

- Kárókatona (Phalacrocorax carbo). 1989. 03. 19.3 pld.,
- Szürkegém (Ardea cinerea). Vonulási és nyárvégi időszakban gyakorta előfordul néhány példány.
- Vörös gém (Ardea purpurea). 1988.08.29. 1 pld.
- Nagy kócsag (Egretta alba). Nyár végén kisebb csapatokban táplálkoznak a területen.
- Bakcsó (Nycticorax nycticorax). Vonuló.

- Fehér gólya (Ciconia ciconia). Fészkelő faj.
- Fekete gólya (Ciconia nigra). 1989. 08. 19. 1 pld.
- Nyári lúd (Anser anser). Tavaszi és őszi átvonuló.
- Nagy lilik (Anser albifrons). Tavaszi és őszi átvonuló.
- Tőkés réce (Anas platyrhynchos).[x]
- Böjti réce (Anas querquedula).[x] x = Kis számban átvonul.
- Csörgő réce (Anas crecca). Gyakori átvonuló és téli vendég.
- Héja (Accipiter gentilis).[x]
- Karvaly (Accipiter nisus).[x] x = Ősztől tavaszig vadászgat itt.
- Pusztai ölyv (Buteo rufinus). 1988. 04. 03. 1 pld.
- Egerészölyv (Buteo buteo) Egész éven át megfigyelhető. Leggyakoribb nappali ragadozónk. A Bagotai-erdőben költ is. Nyár végén és ősszel nagyobb tömegben is tartózkodnak a pusztán. (1989. 08. 29. 32 pld.)
- Gatyás ölyv (Buteo lagopus). Téli vendég, általában 2-3 pld-t lehet megfigyelni a területen.
- Parlagi sas (Aquila heliaca). 1988. 08. 28-án egy 3-4 éves pld-t figyeltünk meg.
- Kis békászósas (Aquila pomarina). 1988. 07. 26. 2 pld., 1988. 08. 28. 1 pld.
- Kékes rétihéja (Circus cyaneus). Téli vendég.
- Hamvas rétihéja (Circus pygargus). Nyár végén lehet találkozni fiatal vagy tojó egyedekkel.
- Barna rétihéja (Circus aeruginosus). Nádasaink fészkelő madara. A területre csak vadászgatni jár, főleg költés végeztével.
- Kerecsensólyom (Falco cherrug).[x]
- Kabasólyom (Falco subbuteo).[x] x = Fészkelő faj.
- Kis sólyom (Falco columbarius). Téli vendég.
- Kék vércse (Falco vespertinus). Fészkelő.
- Vörös vércse (Falco tinnunculus) Gyakori fészkelő.
- Fogoly (Perdix perdix). Állománya rendkívül megfogyatkozott.

- Fürj (Coturnix coturnix).[x]
- Fácán (Phasianus colchicus)[x] x = Fészkelő.
- Daru (Grus grus). Tavasszal kisebb, ősszel nagyobb, több ezres tömegben vonul át. (1989. 10. 29. kb. 5000 pld.)
- Túzok (Otis tarda). A vizsgálati terület Ny-i részén egész éven át meg lehet figyelni 8-12 pld-t. Valószínűleg fészkel.[1]
- Bíbic (Vanellus vanellus). Olykor nagy tömegben vonul át. 1988. 03. 18. kb. 600 pld. Fészkelő.
- Nagy póling (Numenius arquata). Átvonuló. Ősszel november közepéig is kitart.
- Piroslábú cankó (Tringa totanus).[x]
- Réti cankó (Tringa glareola).[x]
- Sárszalonka (Gallinago gallinago).[x]
- Pajzsos cankó (Philomachus pugnax).[x] x = Átvonuló.
- Ezüstsirály (Larus argentatus). Kóborló.
- Dankasirály (Larus ridibundus). Egész évben, változó számban látható.
- Örvös galamb (Columba palumbus). Gyakori fészkelő.
- Vadgerle (Streptopelia turtur). Fészkel.
- Balkáni gerle (Streptopelia decaocto). Bagota községben költ.
- Kuvik (Athene noctua). Hodályok, tanyák környékének jellegzetes fészkelő faja.
- Macskabagoly (Strix aluco).[x]
- Erdei fülesbagoly (Asio otus).[x]

x = Fészkelő faj. Az elhagyott varjú és szarka fészkeket foglalja el.

- Réti fülesbagoly (Asio flameus). 1989. 11. 06. 2 pld. Ez a faj általában pocok gradációs években, mint téli vendég fordul elő errefelé, bár a Hortobágyon kimutatták már költését is.

1 = Fészkelése bizonyított. (szerk.biz.)

- Jégmadár (Alcedo atthis). 1989. 03. 20. 1 pld. a Hortobágy-folyó töltésén.
- Szalakóta (Coracias garrulus). Valószínűleg 1-2 pár költ.
- Búbos banka (Upupa epops). Fészkelő faj.
- Zöld küllő (Picus viridis). Átvonuló.
- Nyaktekercs (Jynx torquilla). Fészkelő faj.
- Nagy fakopáncs (Dendrocopos maior). Költ.
- Búbospacsirta (Galerida cristata). Fészkelő faj.
- Mezei pacsirta (Alauda arvensis). Nagy tömegben vonul át. Gyakori fészkelő.
- Füstifecske (Hirundo rustica).x
- Molnárfecske (Delichon urbica).x

  x = Hodályok, emberlakta helyek gyakori, jellegzetes fészkelő madara.
- Partifecske (Riparia riparia). Nyár végén az előző két fajjal csapatokban gyülekeznek. A területen nem költ.
- Sárgarigó (Oriolus oriolus). Gyakori fészkelő.
- Holló (Corvus corax). 1988. 03. 20. 2 pld.: Böszörményi-legelő.
- Dolmányos varjú (Corvus cornix). Fészkel.
- Vetési varjú (Corvus frugilegus). A területen egy telepet ismerünk. Télen nagy csapatokban lepik el a pusztát.
- Csóka (Coloeus monedula). 11980.03.18. 5 pld.
- Szarka (Pica pica). Jellegzetes fészkelője a mezővédő erdősávoknak.
- Szajkó (Garrulus glandarius). Szórványosan, főleg télen kerül elő.
- Széncinege (Parus maior). Fészkelő.
- Kékcinege (Parus caeruleus).x
- Fakusz (Chertia sp.).x
- Ökörszem (Troglodytes troglodytes).x
- Léprigó (Turdus viscivorus).x x = Téli vendég.
- Fenyőrigó (Turdus pilaris). Gyakori téli vendég. Olykor több százas csapatok is észlelhetők.

- Énekes rigó (Turdus philomelos).x
- Szőlőrigó (Turdus iliacus).x x = Tavaszi és őszi szórványos átvonuló.
- Feketerigó (Turdus merula). Fészkelő.
- Hantmadár (Oenanthe oenanthe). Fészkelő.
- Cigány-csáláncsucs (Saxicola torquata). Gyakori fészkelő.
- Rozsdás csáláncsucs. (Saxicola rubetra). Gyakori átvonuló. Legfeljebb néhány pár költ.
- Házi rozsdafarkú (Phoenicurus ochruros). Átvonuló. Bagota községben fészkel.
- Fülemüle (Luscinia megarhynchos). Erdősávokban költ.
- Vörösbegy (Erithacus rubecula). Átvonuló és téli vendég.
- Nádirigó (Acrocephalus arundinaeus).x
- Foltos nádiposzáta (Acrocephalus schoenobaenus).x

  x = Fészkelő.
- Barátkaposzáta (Sylvia atricapilla).x
- Mezei poszáta (Sylvia communis).x
- Kis poszáta (Sylvia curruca).x x = Fészkelő.
- Csilpcsalp-füzike (Phylloscopus collybita). Fészkel.
- Sisegő füzike (Phylloscopus sibilatrix).x
- Erdei szürkebegy (Prunella modularis).x

  x = Szórványosan átvonul.
- Királyka (Regulus regulus). Téli vendég.
- Réti pityer (Anthus pratensis).x
- Parlagi pityer (Anthus campestris).x
- Erdei pityer (Anthus trivialis).x

  x = Gyakori átvonuló.
- Sárázdabillegető (Motacilla alba).x
- Sárga billegető (Motacilla flava).x x = Gyakori fészkelő.
- Nagy őrgébics (Lanius excubitor). Telente lehet találkozni a mezővédő erdősávokban 1-1 pld-al. Rendszeres, de szórványos téli vendég.

- Kis őrgébics (Lanius minor). Jellegzetes, de nem gyakori fészkelő.
- Tövisszúró gébics (Lanius collurio). Gyakori fészkelő.
- Seregély (Sturnus vulgaris). Nagy tömegben átvonul, kisebb számban fészkel.
- Házi veréb (Passer domesticus).[x]
- Mezei veréb (Passer montanus).[x] x = Fészkelnek.
- Meggyvágó (Coccothraustes coccothraustes). Téli vendég.
- Zöldike (Chloris chloris). Fészkelő.
- Tengelic (Carduelis carduelis). Télen nagy csapatokba verődik; fészkel is.
- Csíz (Carduelis spinus). Téli vendég.
- Kenderike (Carduelis cannabina). 1988. 04. 03. 5 pld.
- Csicsőrke (Serinus serinus). Átvonul. Költése a községben nem bizonyított.
- Süvöltő (Pyrrhula pyrrhula). Rendszeres téli vendég.
- Erdei pinty (Fringilla coelebs). Fészkel.
- Citromsármány (Emberiza citrinella). Téli vendég.
- Sordély (Emberiza calandra). Kultúrterületek fészkelő madara.
- Nádi sármány (Emberiza schoeniclus). Kóborló.
- Sarkantyús sármány (Calcarius lapponicus). Ritka téli vendég.

Összegzés

A terület madártani értékét a túzokok és a puszták jelentős kisemlős állománya adja (ürge, hörcsög, mezei pocok). Utóbbiak terített asztalként szolgálnak az ott fészkelő, de főleg a vonulás vagy kóborlás során arra vetődő ragadozó madaraknak. Az igazi nagy esemény Sagotán azonban a daruvonulás. Ez tavasszal körülbelül

március végére és április elejére esik. Ősszel október második felétől, november első feléig, amelyet természetesen nagyban befolyásolnak az időjárási tényezők. Általában az első nagyobb talajmenti fagyokig kitartanak. Az őszi vonulás látványában messze fölülmúlja a tavaszit. Tavasszal csupán néhány száz pld-os csapatok tartózkodnak a területen, zömük le sem száll, sietnek északi költőhelyeik felé. Ősszel viszont több ezres tömegek sem ritkák (1988. 11. 29. kb. 5000 pld.), amelyek táplálkozni járnak főleg a Hollós parti és a Fövenyesháti kukoricaföldekre, míg az éjszakát a Hortobágy más, zavartalanabb, délebbi részein töltik.